

Tutkimusosio

Kansalaiset: Samantekevää, miten sosiaali- ja terveyspalvelut järjestetään, kunhan hoitoon pääsee

Enemmistö (62 %) suomalaisista ilmoittaa, että heille on samantekevää, miten sosiaali- ja terveyspalvelut järjestetään maassamme, kunhan hoitoon pääsee, käy ilmi KAKS – Kunnallisan kehittämissäätiön kyselytutkimuksesta. Noin kolmannes (35 %) torjuu väittämän. Kansalaismielipide on muuttunut aiemmista mittauskerroista. Aiempaa useampi kokee, että rakenteellisilla tekijöillä ei ole merkitystä, kunhan hoitoon pääsee. Vuonna 2013 tätä mieltä oli 39 %, vuonna 2019 jo 56 % ja nyt 62 %.

Puoluekannan mukaiset erot ovat aika vähäisiä. Enemmistö kaikkien puolueiden kannattajista vasemmistoliittoa lukuun ottamatta ilmoittaa, että heille on samantekevää, miten sosiaali- ja terveyspalvelut järjestetään maassamme, kunhan hoitoon pääsee. Vasemmistoliiton kannattajistakin suuri osa oli samaa mieltä.

Lähes joka toinen suomalainen (46 %) arvioi, että eivät ole perillä siitä, mistä soteuudistuksessa on kysymys, siksi eivät ymmärrä sitä. Joka toinen (51 %) tyrmää ajatuksen oman ymmärryksen riittämättömyydestä. Näkemys omasta tiedon tasosta on yhteydessä ikään ja koulutustasoon. Nuorempien (18–40-vuotiaiden) ikäluokkien keskuudessa selvä enemmistö epäilee omaa tietämystään. Ikääntyneemmät ja etenkin korkeasti koulutetut arvioivat oman ymmärtämyksensä paremmaksi.

Kansalaiset suhtautuvat suopeasti valinnanmahdollisuuksien lisäämiseen

Kysymys palveluiden yksityistämisestä ja ulkoistamisesta kunnallisen toiminnan kehittämiskeinona on kirvoittanut ajoittain kiivasta mielipiteenvaihtoa. Moni vierastaa yksityiseen toimeliaisuuteen tukeutuvien ”hyvinvointimarkkinoita” ideaa siinäkin tapauksessa, että palvelutarjonta ei muuttuisi. Osalle kansalaisia samatkaan palvelut eivät kelpaa, jos ne tuottaa väärä taho.

Ulkoistamis- ja yksityistämisasenteita hillitsee ennen muuta huoli toimenpiteen sosiaalisista seurauksista. Tämä tulee esille myös nyt. Lähes kaksi kolmesta (63 %) arvioi että mikäli sosiaali- ja terveyspalveluita ulkoistettaisiin nykyistä enemmän yksityisten yritysten hoidettaviksi kuntalaisten eriarvoisuus ja turvattomuus lisääntyisivät. Noin joka neljäs (25 %) ei näe tällaista uhkaa. Turvattuusteisiin yhtyviä on nyt aavistuksen vähemmän kuin kaksi ja puoli vuotta aiemmin.

Väittämä ”tulevaisuudessa yksityisille sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottajille tulee taata samanlainen kilpailuasetelma kuin julkisille palvelutuottajille” antaa asiasta verraten kaksijakoisen kuvan. Näkemysten hyväksyviä (43 %) on kuitenkin enemmän kuin sen kiistäviä (35 %). Ehdotus miellyttää etenkin kokoomuksen kannattajia (69 %). Vasemmistopuolueiden kannattajista joka toinen suhtautuu teesiin varauksellisesti.

Myönteiseen suuntaan näkemyksiä ulkoistamisesta vetää ajatus yksilön valinnanmahdollisuuksien lisäämisestä. Valtaosa (70 %) hyväksyy sen, että tulevaisuudessa asiakkaan tulisi voida valita yhteiskunnan maksamia tai osaksi maksamia terveys- ja hyvinvointipalveluita vapaammin. Vain yksi kuudesta (16 %) torjuu väittämän. Kansalaisten näkemyksiä voi pitää luonnollisina sikäli, että suurempi valinnanmahdollisuus viittaa palvelutarjonnan määrään. Jos palveluita saa yhden luukun sijasta useista paikoista, niitä myös voi olla enemmän tarjolla. Näkemys on myös voimistunut viimeksi kuluneen kahden ja puolen vuoden aikana (62 % → 70 %).

Yksilöiden valinnanmahdollisuuksien kasvattaminen saa tuntuvaan kannatusta kaikkien puolueiden kannattajien keskuudessa vasemmistoliiton tukijoita lukuun ottamatta. Vasemmistoliiton kannattajat ovat epä tietoisia, miten asiaan pitäisi suhtautua.

Enemmistö vastustaa maakuntaveroa

Kunnat halutaan edelleen säilyttää. Kaksi kolmesta (66 %) torjuu ajatuksen kuntien lakkauttamisesta ja niiden tehtävien siirtämisen maakuntatasolle. Vain kuudesosa (15 %) lämpenee ajatukselle.

Suhtautumista hyvinvointialueiden (maakuntien) hallinnolliseen asemaan selvitettiin useammalla asenneväittämällä. Suomalaisista vain reilu neljännes (28 %) yhtyy väittämään, jonka mukaan hyvinvointialueilla (maakunnilla) tulee olla samanlainen itsehallinto kuin kunnilla nykyisin. Eri mieltä on suurempi joukko (38 %). Kolmannes (35 %) ei osaa sanoa mitään. Suomalaiset suhtautuvat maakunnallisen itsehallinnon pystyttämiseen vähemmän innokkaasti verrattuna vuoteen 2018. Epätietoisuus on voimistunut (25 % → 35 %).

Hyvinvointialueiden (maakuntien) toiminnan rahoittaminen vastaisuudessa maakuntaverolla olisi myös pikemminkin vastenmielinen kuin toivottava asia. Vain viidennes (19 %) kannattaa ja yli puolet (56 %) vastustaa maakuntaveroa. Maakuntaveron vastustus on lisääntynyt vuodesta 2018 (49 % → 56 %).

Etenkin kokoomuksen (71 %) ja perussuomalaisten (72 %) kannattajien mielestä maakuntaveron olisi harmillinen asia. SDP:n (32 %) ja vihreiden (32 %) tukijoiden keskuudessa on keskimäärää enemmän maakuntaveron suopeasti suhtautuvia.

Kansalaisilla ei ole yksioikoista näkemystä sote-uudistuksen seurauksista. Suomalaisista pieni osa uskoo, että sote-uudistuksen seurauksena mahdollisuudet saada yhdenvertaisia ja laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja paranevat nykyisestä (26 %). Vajaa kolmannes (31 %) suhtautuu pessimistisesti ja yli kolmasosa on epätietoinen (37 %) palvelujen tulevaisuudesta.

Suomalaista kolmasosa (34 %) arvioi, että sote-uudistuksen seurauksena sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus ja saavutettavuus omalla asuinalueella heikkenevät vastaisuudessa. Kaksi viidestä on tietämätön (38 %). SDP:n ja keskustan tukijoilla on keskimäärää myönteisempi käsitys sote-uudistuksen seurauksista. Perussuomalaisten ja kokoomuksen kannattajat ovat vakuuttuneita, että palvelut heikkenevät. Merkille pantavaa on, että hallituspuolueidenkin kannattajista reilu kolmannes ei osaa arvioida palvelujen kehityksen suuntaa.

Tutkimuksen taustatiedot. Tuoreimmassa vuoden 2021 Ilmapuntari-tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten suhtautumista sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutokseen (sote-uudistukseen). Tutkimuksessa vastaajille esitettiin yksitoista sote-uudistusta sivuavaa väittämää. Tässä yhteenvedossa tarkastellaan tiivistetysti keskeisiä tutkimuksen tuloksia.

KAKS – Kunnallisan kehittämssäätiön tutkimuksen toteutti Kantar TNS Oy. Tutkimusaineisto on koottu Gallup Kanavalla 11.–15.9.2021. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1000. Vastaajat edustavat maamme 18–79 vuotta täyttänyttä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on koko aineiston tasolla suurimmillaan vajaat kolme prosenttiyksikköä suuntaansa.

Lisätietoja: Asiamies Antti Mykkänen, 0400 570 087.

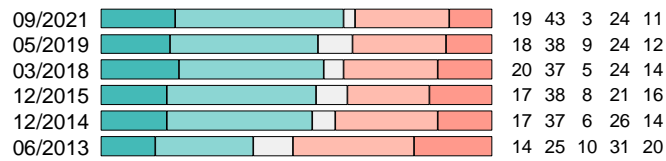
Kuvio 1. SUHTAUTUMINEN SOTE-UUDISTUSTA KOSKEVIIN VÄITÄMIIN (%).

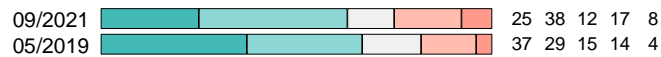
Kuvio 1t. SUHTAUTUMINEN SOTE-UUDISTUSTA KOSKEVIIN VÄITÄMIIN (%).

TÄYSIN JOKSEEN- EI JOKSEEN- TÄYSIN
 SAMAA KIN SAMAA OSAA KIN ERI ERI
 MIELTÄ MIELTÄ SANOA MIELTÄ MIELTÄ

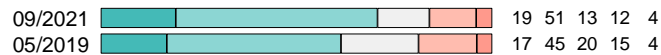
"Minulle on samantekevää, miten sosiaali- ja terveyspalvelut järjestetään maassamme, kunhan hoitoon pääsee" (v1)

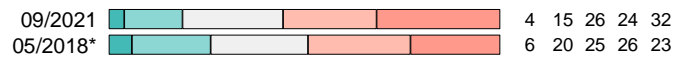
"Mikäli sosiaali- ja terveyspalveluita ulkoistettaisiin nykyistä enemmän yksityisten yritysten hoidettaviksi, kuntalaisten eriarvoisuus ja turvattomuus lisääntyisi" (v3)

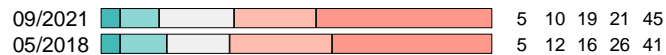
"Tulevaisuudessa asiakkaan tulisi voida valita yhteiskunnan maksamia tai osaksi maksamia terveys- ja hyvinvointipalveluita vapaammin" (v5)

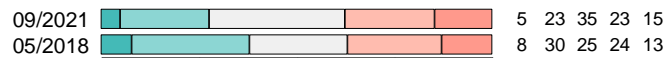
"Sote-palveluiden rahoittamiseksi on luotava uusi maakuntaverot" (v6)

"Kuntien kaikki tehtävät pitäisi siirtää hyvinvointialueille (maakunnille) ja lakkauttaa samalla kunnat" (v7)

"Hyvinvointialueilla (maakunnilla) tulee olla samanlainen itsehallinto kuin kunnilla nykyisin" (v8)

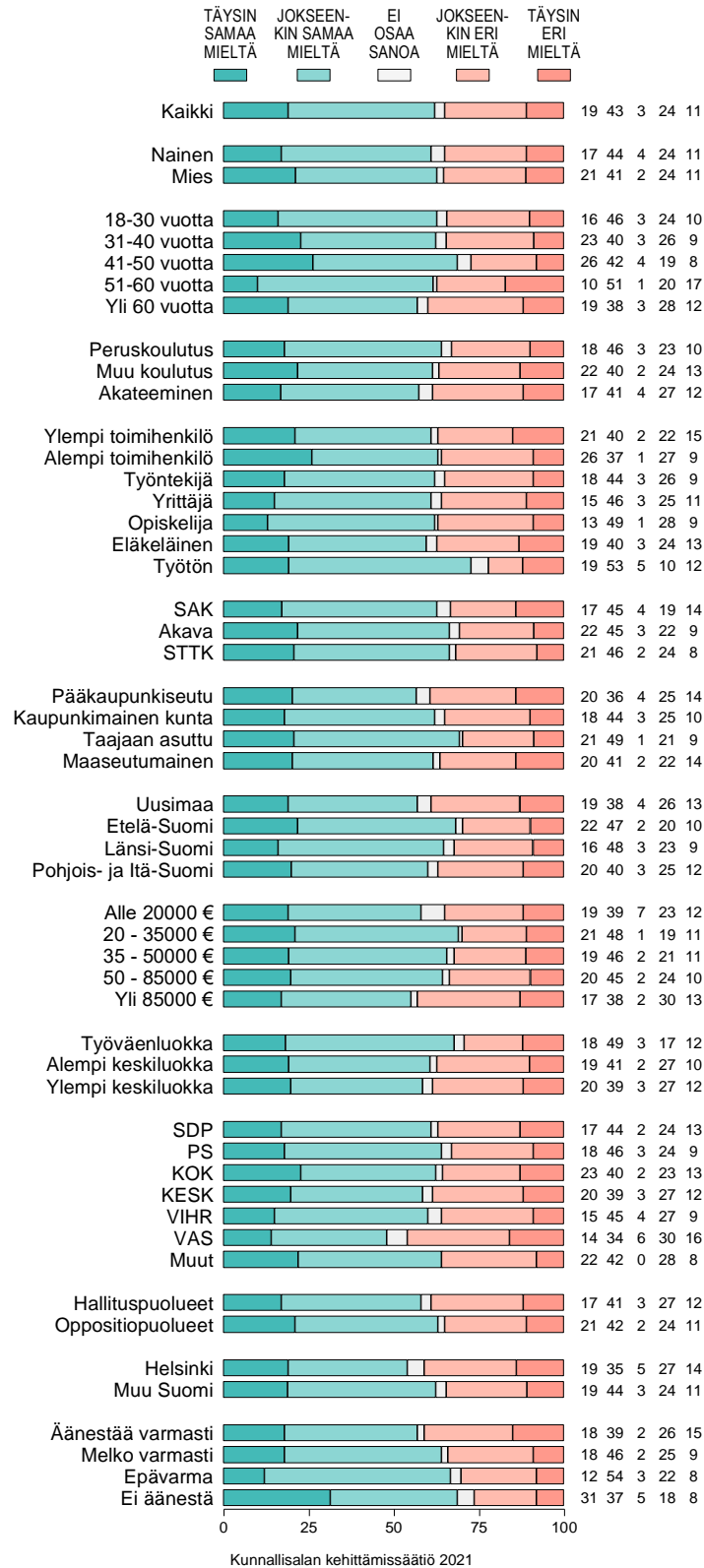

0 25 50 75 100

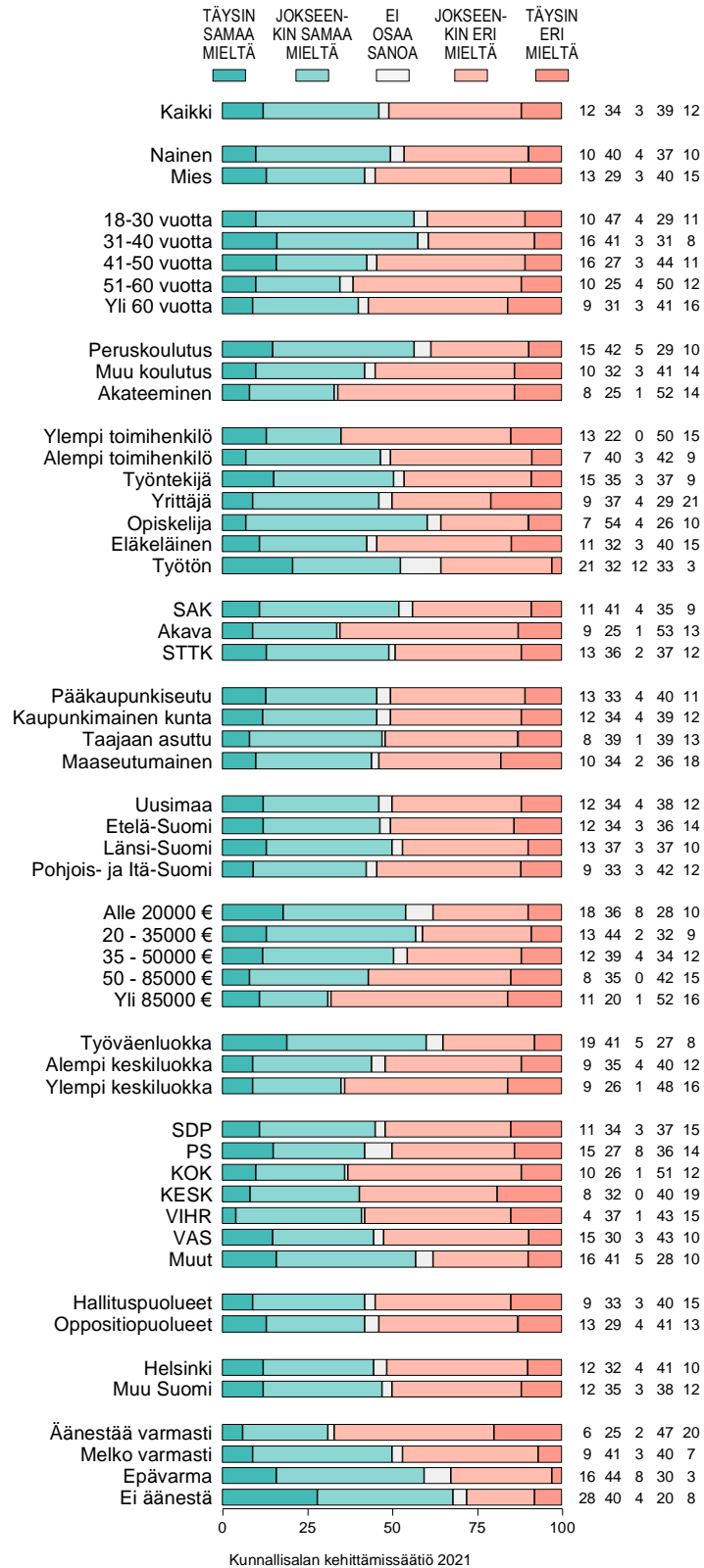
*Väitteen muoto 2018: "Maakuntien toimintaa tulisi vastaisuudessa rahoittaa maakuntaverolla"

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2021

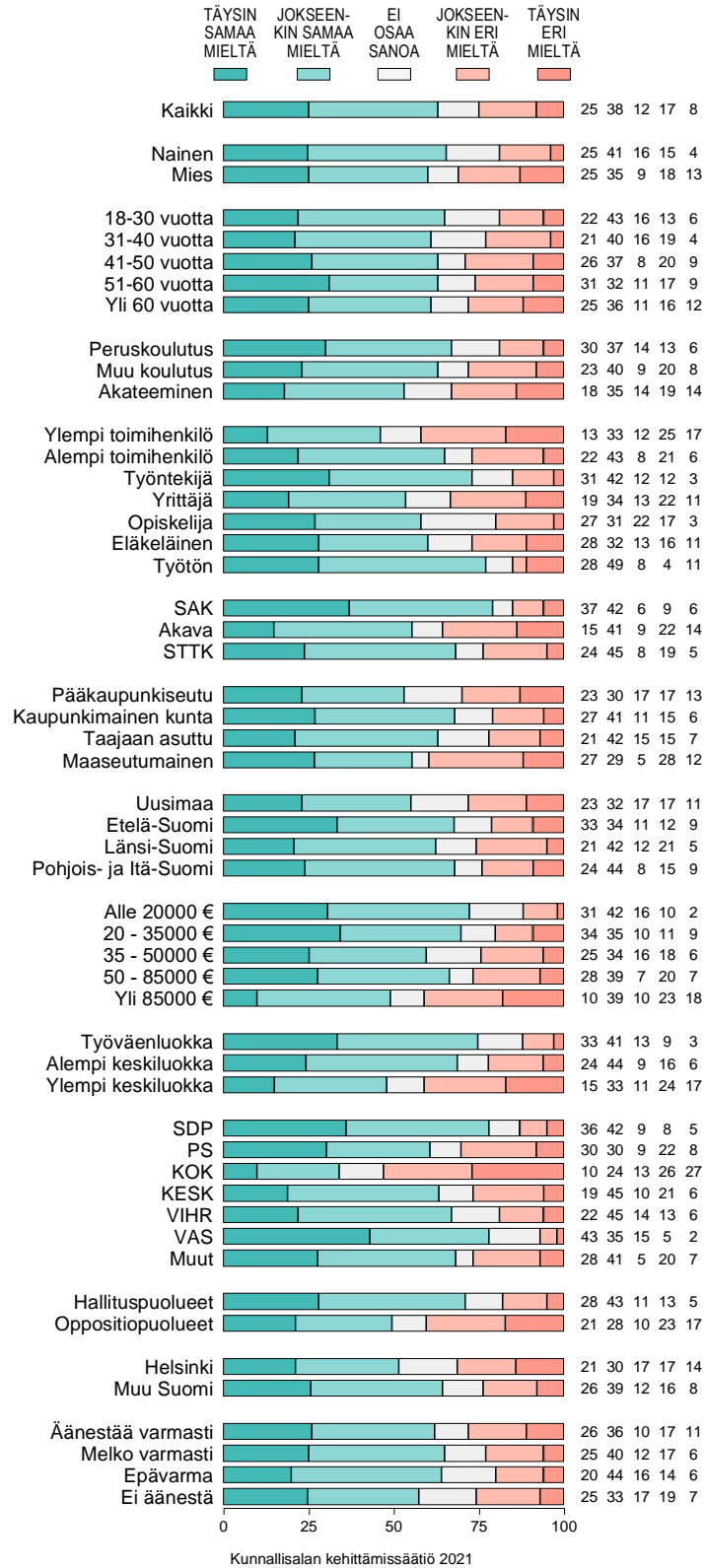
Kuvio 1-1. "Minulle on samantekevää, miten sosiaali- ja terveystalvet järjestetään maassamme, kunhan hoitoon pääsee" (%).

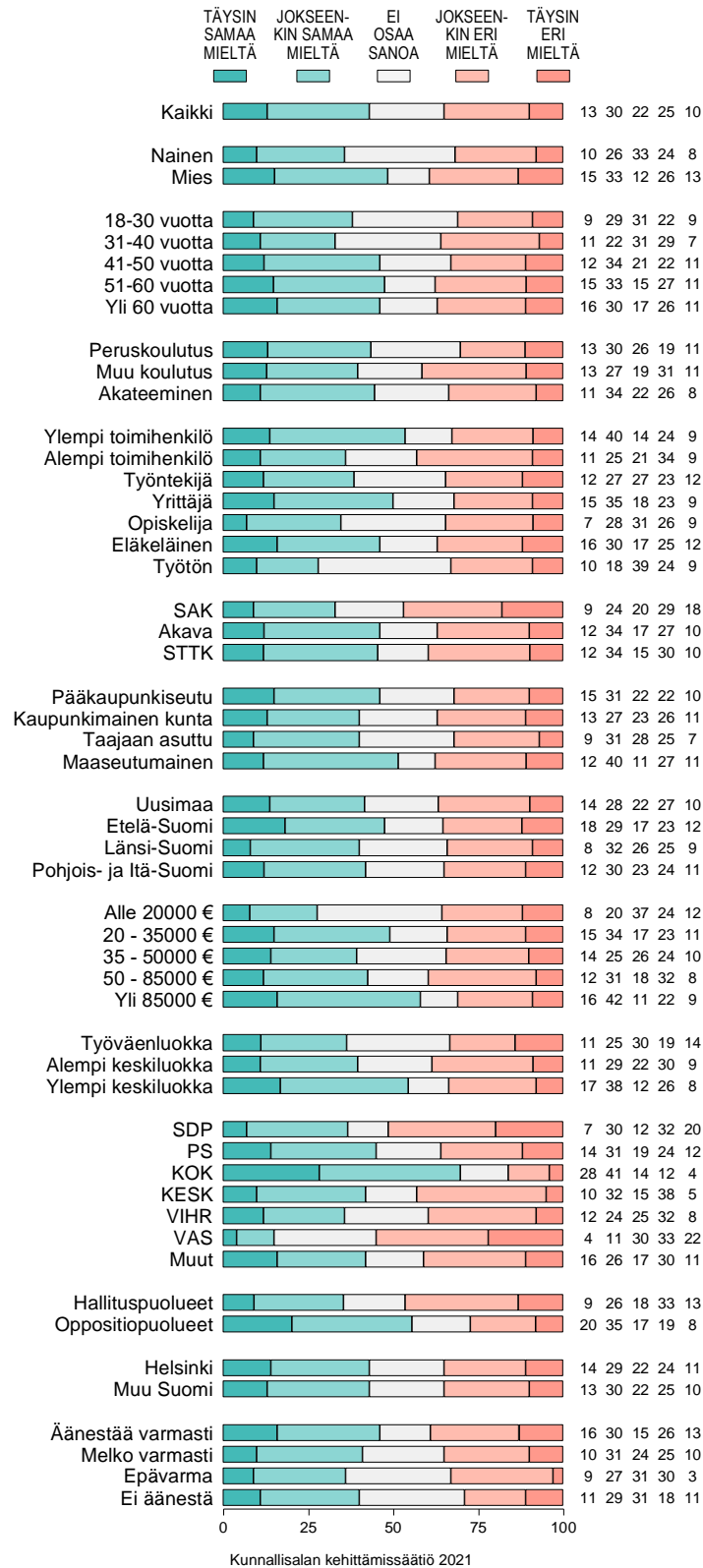
Kuvio 1-2. "En ole perillä siitä, mistä soteuudistuksessa on kysymys, enkä siksi ymmärrä sitä" (%).

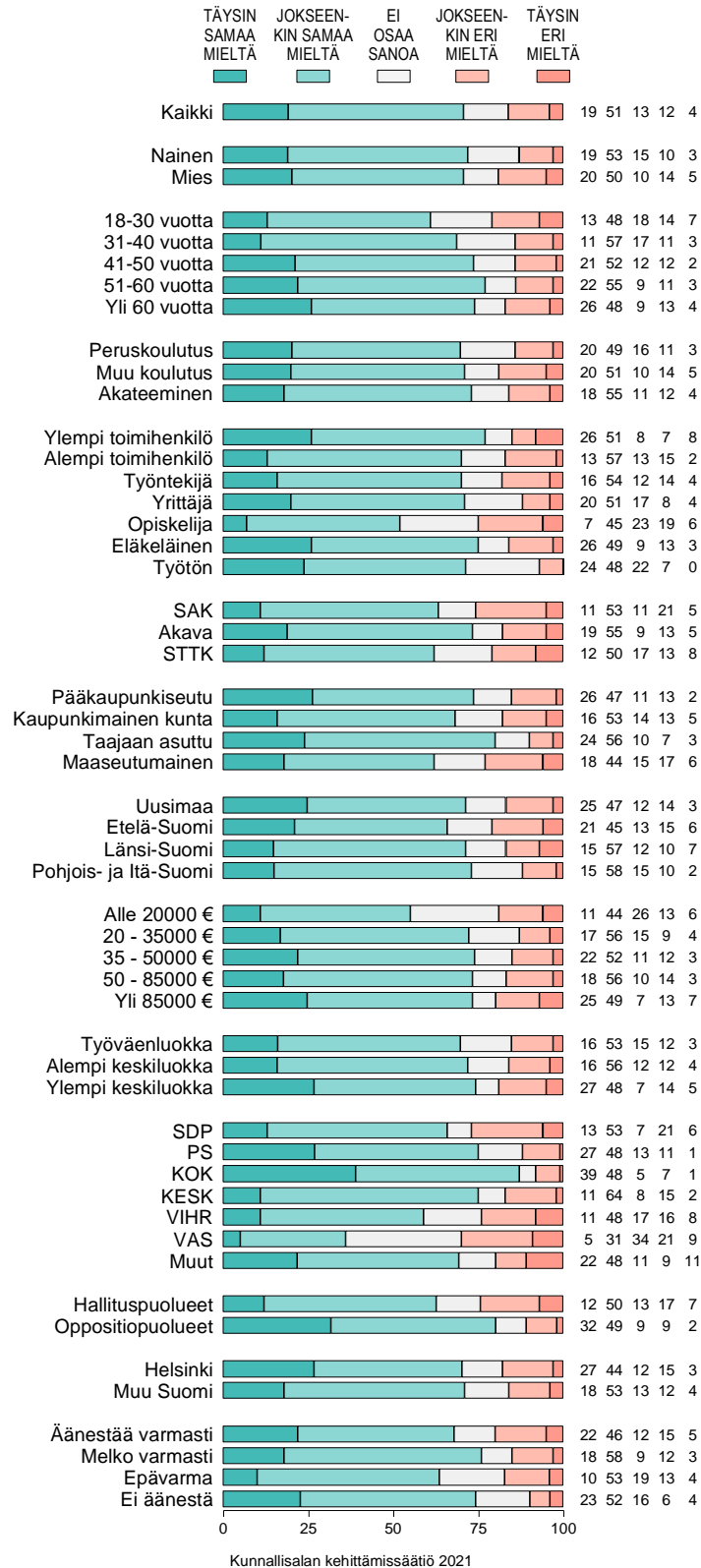
Kuvio 1-3. "Mikäli sosiaali- ja terveyspalveluita ulkoistettaisiin nykyistä enemmän yksityisten yritysten hoidettaviksi, kuntalaisten eriarvoisuus ja turvattomuus lisääntyisi" (%).

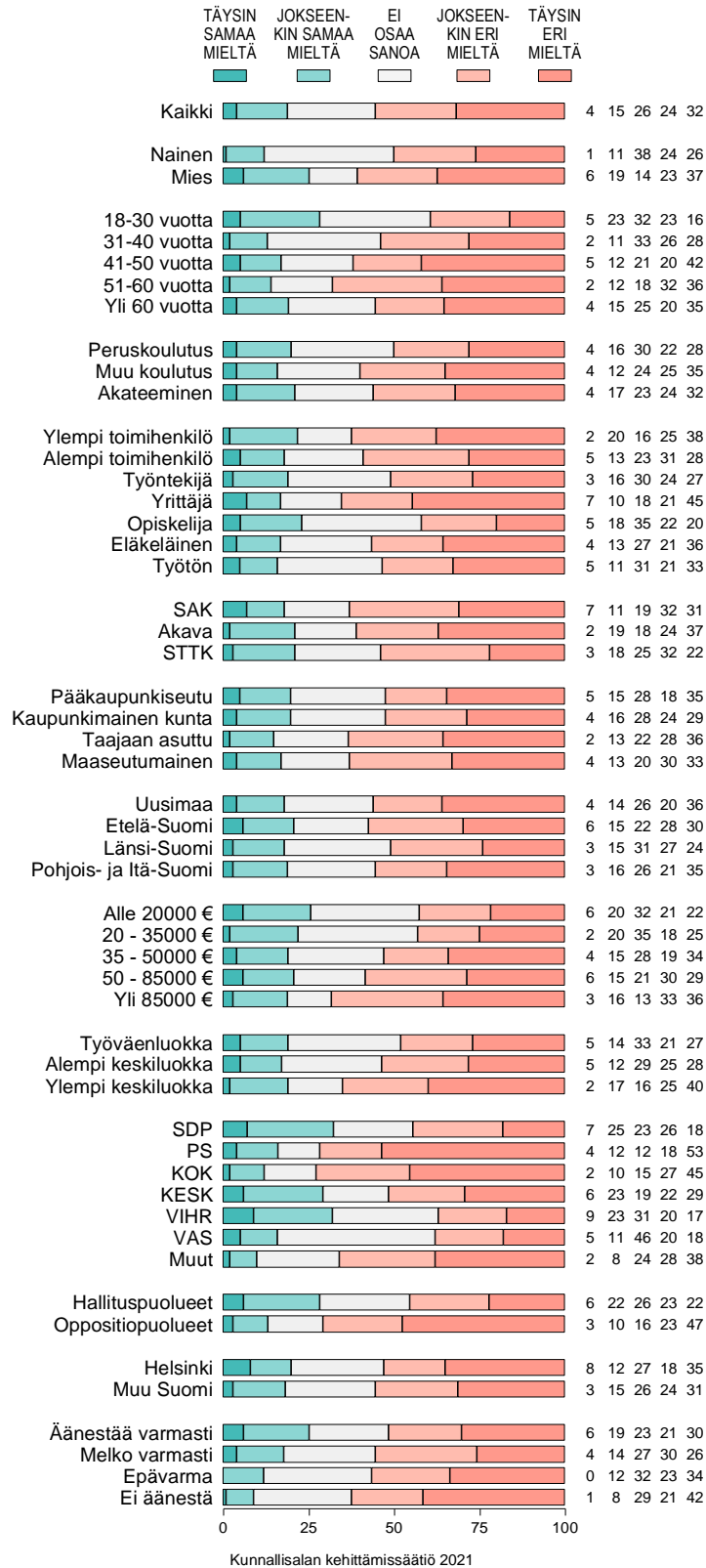
Kuvio 1-4. "Tulevaisuudessa yksityisille sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottajille tulee taata samanlainen kilpailuasetelma kuin julkisille palvelutuottajille" (%).

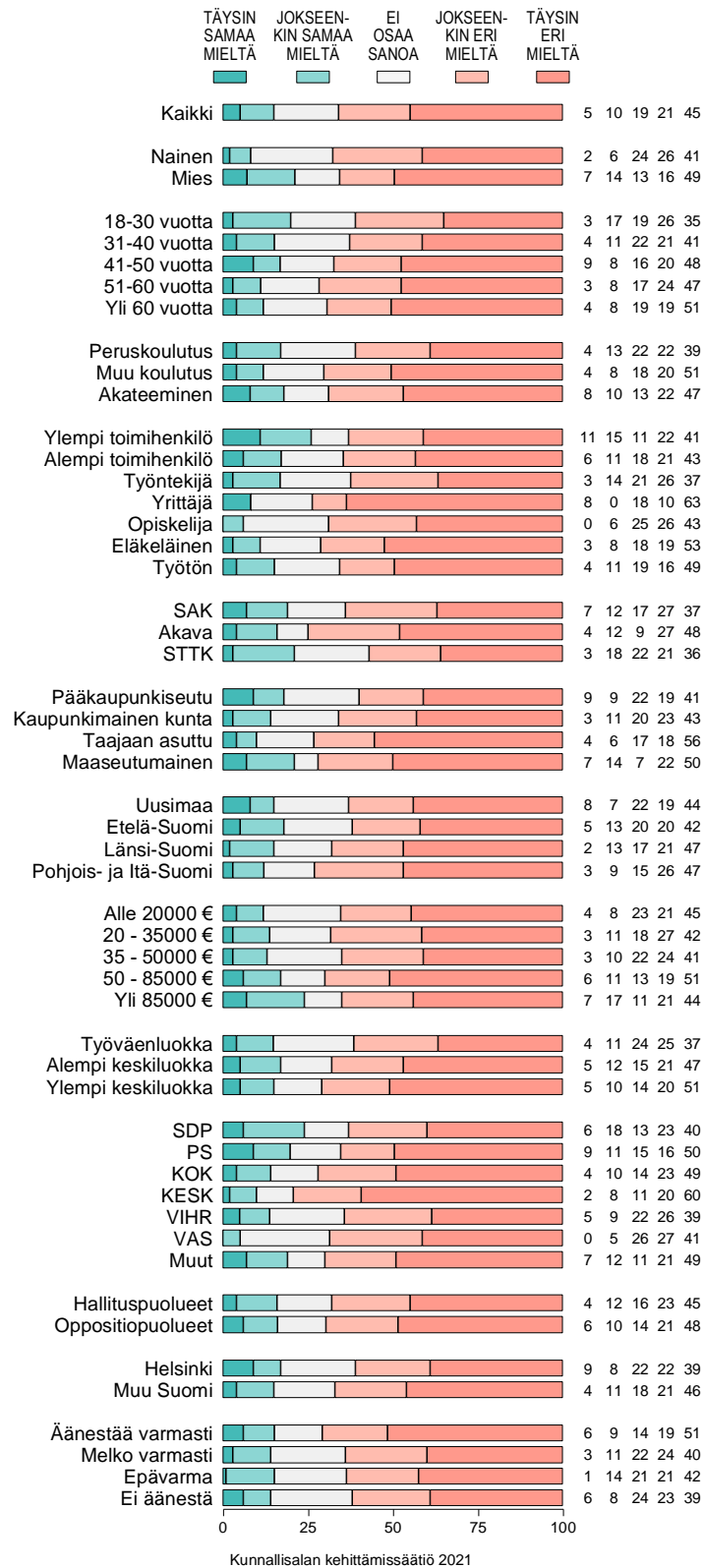
Kuvio 1-5. "Tulevaisuudessa asiakkaan tulisi voida valita yhteiskunnan maksamia tai osaksi maksamia terveys- ja hyvinvointipalveluita vapaammin" (%).

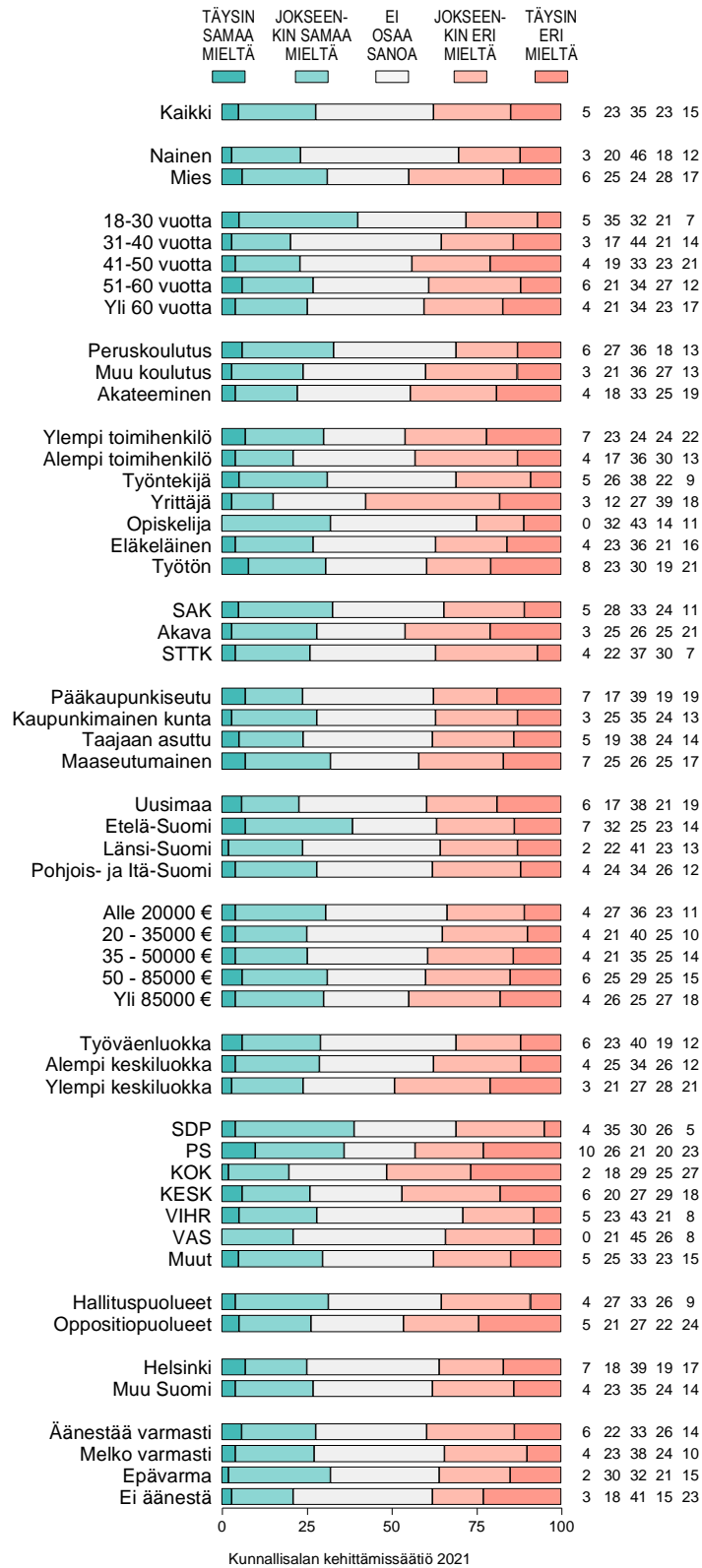
Kuvio 1-6. "Sote-palveluiden rahoittamiseksi on luotava uusi maakun-
tavero" (%).

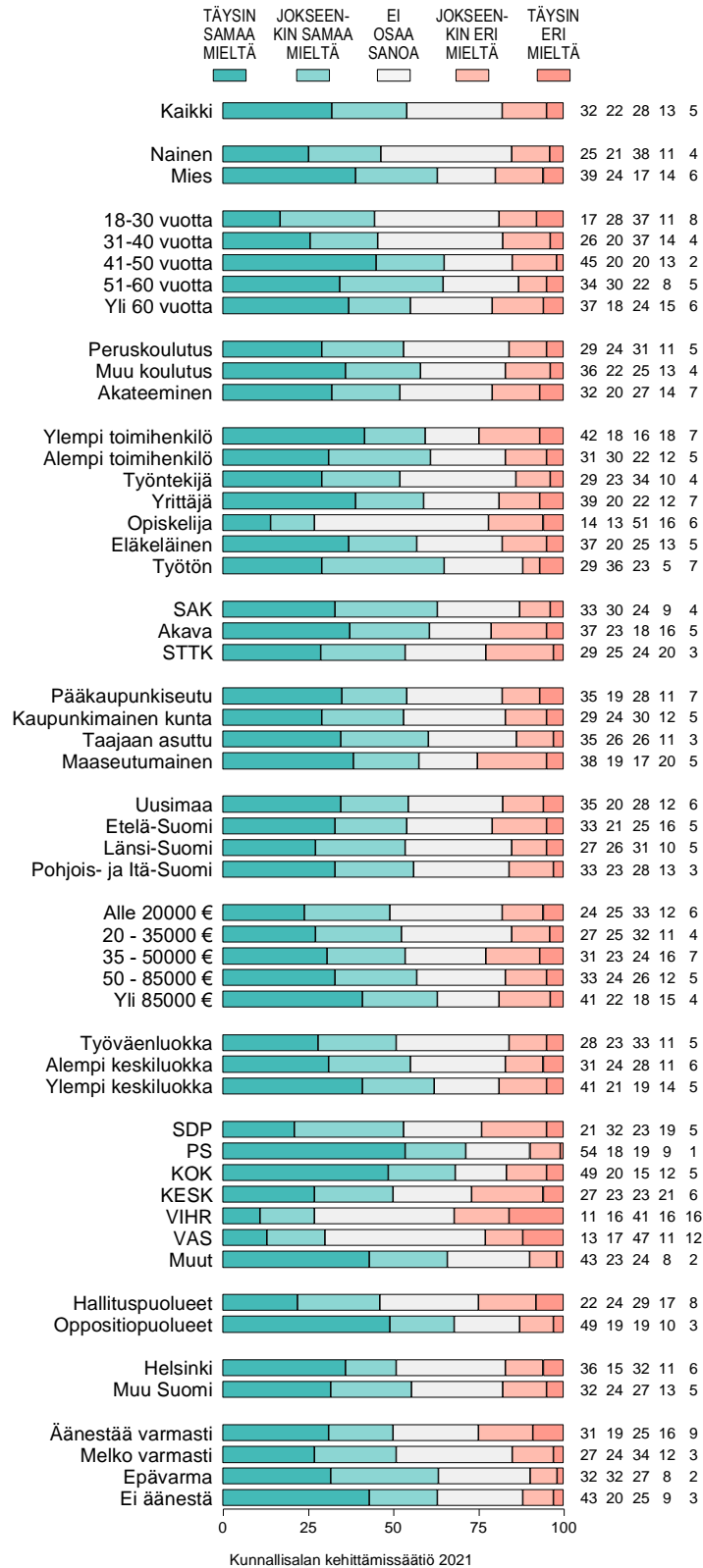
Kuvio 1-7. "Kuntien kaikki tehtävät pitäisi siirtää hyvinvointialueille (maakunnille) ja lakkauttaa samalla kunnat" (%).

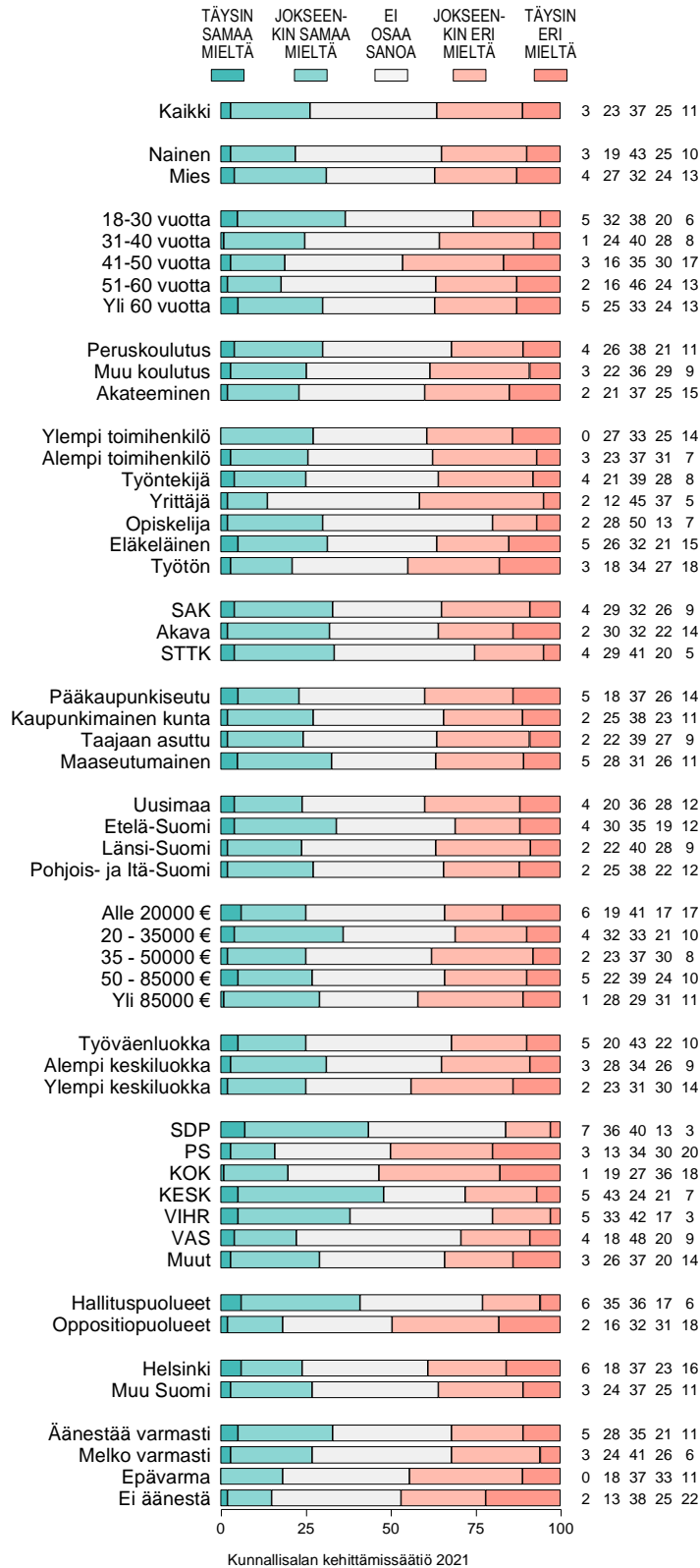
Kuvio 1-8. "Hyvinvointialueilla (maakunnilla) tulee olla samanlainen itsehallinto kuin kunnilla nykyisin" (%).

Kuvio 1-9. "Maakuntaveroa ei tarvita maassamme" (%).

Kuvio 1-10. "Sote-uudistuksen seurauksena mahdollisuuteni saada yhdenvertaisia ja laadukkaita sosiaali- ja terveystalvveluja paranevat nykyisestä" (%).

Kuvio 1-11. "Sote-uudistuksen seurauksena sosiaali- ja terveystalouden saatavuus ja saavutettavuus omalla asuinalueellani heikkenevät vastaisuudessa" (%).

